

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІ

Карпушенко М. Ю., канд. екон. наук, доцент, Тимофєєва Л. Ю., магістр, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є облік дебіторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Для прийняття зацікавленими особами адекватних та вчасних рішень щодо існуючої політики управління істотне значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з дебіторами, що формується на базі даних бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання.

Підприємство, відвантажуючи продукцію або товари, виконуючи роботи або надаючи послуги, не завжди отримує оплату від покупців і замовників негайно, воно змушене йти на певний ризик для того, щоб збільшити обсяг своєї реалізації в умовах конкуренції. По суті, підприємство надає своїм покупцям комерційний кредит. У таких умовах завжди залишається ймовірність того, що оплата від покупця не надійде. У той же час відповідно до принципу нарахування в момент відвантаження товарів, виконання робіт або надання послуг підприємство повинне визнати дохід від їх реалізації. У дохід включаються також борги, що, імовірно, ніколи не будуть оплачені. Це призводить до того, що реальний дохід, який отримає підприємство в майбутньому, необґрунтоване завищується на суму зазначених боргів. Тому при визнанні доходу від реалізації його необхідно зменшити на суму сумнівних боргів. Цього вимагає і принцип обачності, згідно з яким не можна завищувати доходи.

Для оцінки суми сумнівних боргів існує спеціальна методика, відповідно до якої підприємство повинно формувати резерв сумнівних боргів. Відповідно до п. 8 П(С) БО 10 [1] резерв сумнівних боргів визначається наступними методами:

- застосування абсолютної суми сумівної заборгованості;
- застосування коефіцієнта сумнівності.

Перший метод заснований на результатах аналізу дебіторської заборгованості за кожним дебітором. Якщо конкретний дебітор може не погасити заборгованість, на суму такої заборгованості збільшується резерв сумнівних боргів.

За методом застосування коефіцієнту сумнівності величина резерву розраховується як множення суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду та коефіцієнту сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

- визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;

- визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 - 5 років.

Класифікація дебіторської заборгованості здійснюється групуванням дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи [2]. Коефіцієнт сумнівності встановлюється підприємством, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за попередні звітні періоди. Коефіцієнт сумнівності, як правило, зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості. Величина резерву сумнівних боргів визначається як сума добутків поточної дебіторської заборгованості відповідної групи та коефіцієнта сумнівності відповідної групи.

Зупинимося на цьому способі.

Для того, щоб розрахувати резерв сумнівних боргів, необхідно виконати наступні дії:

- проаналізувати інформацію за попередні періоди відносно виникнення безнадійної дебіторської заборгованості і застосувати розділення дебіторської заборгованості по групах. Періодизація дебіторської заборгованості залежить від умов оплати, обумовлених в договорі, від особливостей виконуваних робіт (продукції, що поставляється) і багатьох інших чинників;

- по кожній із груп визначається коефіцієнт сумнівності. Коефіцієнт сумнівності фактично відображає відсоток сумніву підприємства в тому, що дебіторська заборгованість буде коли-небудь погашена. Із збільшенням періоду непогашення дебіторської заборгованості коефіцієнт сумнівності зростає. Коефіцієнт сумнівності визначається на підставі спостережень і даних бухгалтерського обліку про фактично списану безнадійну дебіторську заборгованість за попередні періоди. Безумовно, що точність розрахунку коефіцієнта сумнівності залежить безпосередньо від вибраного періоду спостереження. Коефіцієнт сумнівності визначається за наступною формулою:

$$K_c = \sum (B_{zn} : D_{zn}) : i; \quad (1)$$

де B_{zn} - фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи за i -й місяць;

D_{zn} - дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи на кінець i -го місяця ;

i - кількість місяців у вибраному для спостереження періоді.

Резерв сумнівних боргів визначається як сума множень заборгованості по кожній групі і відповідних коефіцієнтів сумнівності.

Другий спосіб припускає здійснювати розрахунок резерву сумнівних боргів виходячи з питомої ваги безнадійних боргів в чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати. Коефіцієнт сумнівності при використанні цього методу визначається за наступною формулою:

$$K_c = \sum B_{zn} : \sum ЧД; \quad (2)$$

де $\Sigma \text{Бзн}$ - сума фактично списаної безнадійної заборгованості;

$\Sigma \text{ЧД}$ - чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

Другий метод- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості, що припускає визначення величини резерву сумнівних боргів залежно від міри платоспроможності кожного конкретного дебітора, є найбільш об'єктивним. При застосуванні цього методу пропонується вибрати декілька варіантів оцінки міри платоспроможності дебітора:

- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість у разі, якщо підприємство-боржник знаходиться у стадії ліквідації або банкрутства;
- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість внаслідок отримання інформації про платоспроможність того або іншого дебітора на підставі розрахунку коефіцієнтів платоспроможності.
- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість після закінчення певного періоду часу.

При нарахуванні резерву сумнівних боргів залежно від платоспроможності кожного конкретного дебітора необхідно з'ясувати платоспроможність кожного конкретного дебітора, терміни прострочення оплати і інші чинники, які можуть вплинути на визнання заборгованості сумнівної.

Для вирішення проблем оцінки заборгованості пропонується розробити звіт про стан розрахунків з дебіторами, в якому обов'язково повинні бути висвітлені наступні питання:

1) фіксація дати виникнення і дати погашення дебіторської заборгованості за кожним контрагентом і за кожним виставленим до нього рахунком-фактурою з метою подальшої її класифікації за строками непогашення;

2) віднесення дебіторської заборгованості за певний період (на певну дату) до відповідної групи за строками непогашення: тиждень, до 30 днів, до 90 днів, до одного року, до трьох років, більше трьох років.

Для конкретизації механізму віднесення заборгованості до сумнівної за методом абсолютної суми пропонуються наступні заходи:

- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість у разі, якщо підприємство-боржник знаходиться у стадії ліквідації або банкрутства;
- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість строком більше 90 днів.

В результаті впровадження цих пропозицій очікується підвищення ефективності обліку й управління дебіторською заборгованістю та резерву сумнівних боргів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]: наказ МФУ від 8 жовтня 1999 р. N 237 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> – Законодавство України.

2. Бондаренко, О. М. Проблеми формування облікової політики: напрямки її удосконалення [Електронний ресурс] / О. М. Бондаренко – Режим доступу:

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ТА ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ НА КОМУНАЛЬНИХ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Краснікова Н. Г., аспірант, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Реформа фінансування системи охорони здоров'я України потребує компетентного підходу, який набуває все більшої популярності як нове розуміння сутності медичного процесу в фінансово-господарській діяльності бюджетного закладу охорони здоров'я, перетвореного у комунальне некомерційне підприємство охорони здоров'я (далі – КНП). Оскільки, бухгалтерський облік є складовою фінансово-господарської діяльності, потребує сучасних досліджень й облік адміністративних витрат на КНП на стадії їх організації.

На стадії перетворення змінюється повноваження суб'єктів господарської діяльності надані Бюджетним Кодексом України, а саме колишні заклади охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), які були розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, перетворюються в КНП, які будуть одержувачами бюджетних коштів [1, с. 9; 1, с. 34]. Ефективність управління доходами та витратами підприємства є запорукою успішного підприємства. Бухгалтерський облік витрат КНП, в тому числі й адміністративних, є інформаційною базою, що забезпечує управління витратами, тому виникає необхідність вдосконалення обліку, адміністративних витрат, як складової загальногосподарських витрат підприємства, що спрямовані на обслуговування і управління підприємством, та виділення їх у окремий економічний елемент витрат, що у свою чергу потребує вдосконалення процесу планування та контролю за використанням бюджетних коштів. КНП охорони здоров'я є не прибутковими підприємствами [2, с. 42], тому частина адміністративних витрат, в складі собівартості медичних послуг цих підприємств будуть відшкодуватися державою через фінансування медичної субвенції, а частина - коштами юридичних та фізичних осіб. З цього приводу суттєвим стає питання про частину адміністративних витрат, яка буде відшкодуватися за рахунок субвенції, а яка за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб, якщо облік адміністративних видатків не здійснюватиметься на КНП взагалі.

Також, однією з особливостей господарської діяльності КНП є їх обов'язок складати і виконувати річний та з поквартальною розбивкою фінансовий план на кожен наступний рік. Бухгалтерський облік виконання фінансового плану, затвердженого відповідною територіальною громадою, як власником таких підприємств, та плану використання бюджетних коштів, затвердженого наказом